

**Om trakassering av muslimer og
innvandrere
etter eksplosjonen i Regjeringskvartalet
22.07.2011**

Andre versjon – 19.07.2012

av

Anne Gerd Grimsby Haarr og Kari Helene Partapuoli



ANTIRASISTISK SENTER

Innhold

Innledning.....	3
Et vanskelig tema å snakke om	4
Historier.....	5
<i>Overfalt og revet av håret</i>	6
<i>Sparket på buss</i>	7
<i>Truet med kniv</i>	7
<i>"Hva gjør dere i Norge?"</i>	7
<i>"This is Al-Qaida"</i>	8
<i>"Dere har gjort så mye galt"</i>	8
<i>Avsluttet arbeidsforholdet på dagen</i>	8
<i>"Jeg vil kjøre med en hvit"</i>	9
<i>"Sånne folk vil vi ikke ha i Norge"</i>	9
<i>"Til sentrum og smake muslim-blod"</i>	9
<i>Ble nektet taxi</i>	10
<i>"De vil drepe oss!"</i>	10
<i>Slettet 30 venner på Facebook</i>	10
<i>Palestinerleiren</i>	10
<i>"Brevik skulle ha drept dere i stedet!"</i>	10
Mediehistorier	11
Oppsummering	12

Innledning

Det har versert mange historier om hva som skjedde i perioden mellom eksplosjonen i regjeringskvartalet 22. juli og frem til det ble klart at det var en hvit nordmann som løste skudd på Utøya. Mange medier rapporterte i tiden etter 22. juli om overfall og trakassering av innvandrere og muslimer etter eksplosjonen. Vi på Antirasistisk Senter ble direkte berørt av dette da to unge gutter med pakistansk bakgrunn ringte på døra vår i Storgata 25 kort tid etter eksplosjonen. De ba om å få sitte hos oss til de følte seg tryggere. Noen ungdommer med innvandrerbakgrunn som brukte lydstudioet vårt gikk ut på gata etter eksplosjonen, men kom fort inn igjen etter å ha sett et tilløp til en slåsskamp i Storgata og fått tilrop som «dra hjem dit dere kom fra».

I ettertiden ble det satt spørsmålsteget ved sannhetsgehalten i en del av historiene om trakassering og overfall. Aftenposten skrev 28.01.2012 at ingen politidistrikter hadde mottatt anmeldelser eller rapporter om overfall av innvandrere etter bomben 22. juli¹. Aftenposten-journalisten klarte stort sett ikke å dokumentere hverken voldelige hendelser eller trakassering av innvandrere og / eller norske muslimer utenfor nettet.

I arbeidet med denne rapporten har vi forsøkt å danne oss et bilde av hva som skjedde i dette tidsrommet. Vi har vært i kontakt med 60-70 kilder og gjort intervjuer med 16 personer. Alle historiene vi gjengir, bortsett fra en, foregår i Osloområdet. Alle historiene, så nær som en, foregår i perioden etter eksplosjonen og før det ble klart hvem som stod bak bomben og skytingen. Vi bruker stort sett bare førstehåndskilder, det vil si folk som selv har sett, hørt eller opplevd noe. I de få tilfellene hvor vi gjengir andrehåndsinformasjon er kildene vurdert som troverdige og at de har et nært forhold til de som har vært utsatt for noe. I et av tilfellene er det for eksempel snakk om en ektefelle som forteller på vegne av sin mann som ikke selv ønsker å fortelle sin egen historie.

En grundigere gjennomgang av metodebruken kommer i avsnittet: *Historier*.

Denne rapporten er andre versjon av en rapport som kom ut i mars 2012. I denne versjonen har vi tatt med fire nye historier som ikke rakk å komme med i den første rapporten. Vi har også gjort noen små rettelser her og der.

Vi kjenner fortsatt til historier som ikke har blitt nedtegnet i denne rapporten av ulike årsaker. En muslimsk jente opplevde grov trakassering på arbeidsplassen, men vil ikke fortelle om det av frykt for å miste jobben. To av de andre kildene vi har vært i kontakt med sier at de

opplevde alvorlig trakassering, men mener at det blir en for stor belastning å snakke om det igjen. Andre historier er utelatt da informantene er under 18 år og vi ikke har fått foreldrenes godkjenning til publisering. Vi har også flere vitner til at inngangen til en moské på Grønland ble utsatt for hærverk, men har ikke fått bekreftelse på dette fra selve moskéen. Likevel mener vi at de historiene vi har dokumentert danner et godt bilde av den volden og trakasseringen som fant sted i det aktuelle tidsrommet.

I denne rapporten har vi valgt å *ikke* legge vekt på hets og trusler på nett. Dette er en vurdering som er gjort dels på grunn av tids- og avgrensningshensyn, men mest fordi netthetsen er et mindre omstridt felt. Det foreligger liten tvil om at det fremkom mye hatefullt på nett i tiden før vi visste hvem som stod bak bomben. Det er også liten tvil om at det generelt forekommer mye hets av innvandrere, muslimer og andre minoriteter på nettⁱⁱ. 22. juli var intet unntak, og etter bomben i Regjeringskvartalet var det tydelig oppsving av hatefulle ytringer og utskjelling av muslimer og innvandrere som gruppe. For noen kom netthetsen i tillegg til trakassering i gatene. For flere av informantene våre ble det ekstra sterkt å først få skjellsord slengt etter seg på vei hjem fra byen etter bombeeksplosjonen, for så å komme hjem til en Facebook-virkelighet full av hat mot muslimer.

Et vanskelig tema å snakke om

I vår kontakt med informantene har vi til dels opplevd en stor motvilje om å snakke om denne tidsperioden. Det er gjennomgående for de vi har snakket med at de ønsker å fokusere på samholdet vi alle opplevde så sterkt i tiden etter 22. juli. Mange begynner samtalen med å si at de vil snakke om all støtten de fikk og den positive oppmerksomheten både innvandrere og norske muslimer opplevde. Noen forteller at de fikk klemmer av fremmede og at folk gjorde ekstra mye i det offentlige rom for å være hyggelige. Antirasistisk Senters Teatime-kampanje er et prosjekt der norske muslimer inviterer ikke-muslimer hjem på te for å skape en møteplass og motvirke fordommer. Kampanjens Facebook-side fikk en kraftig økning i antall «likes» og besøkende i perioden etter eksplosjonen.

Likevel sier også nesten alle vi har snakket med at de følte en sterk frykt i timene etter bomben. Det beskrives en stemning hvor folk var veldig redde og at det var tydelig at frykten i mange tilfeller gikk utover innvandrere og muslimer. Det virker som om det spesielt var synlige muslimer, for eksempel kvinner med hijab, og folk med afrikansk bakgrunn som var utsatt.

Frykten og usikkerheten hang selvfølgelig sammen med alt det dramatiske som skjedde denne dagen, men vi mener også at det er vesentlig å nevne det sterke negative fokuset på spesielt norske muslimer i den offentlige debatten de siste årene og den irrasjonelle frykten for muslimer som allerede var skapt. En mediestatistikk viser at det i 2009 var omtrent like mange oppslag i norske medier om islam og muslimer som det var om Jens Stoltenberg, flere enn om svineinfluensaen og dobbelt så mange som om klimatoppmøtet i Københavnⁱⁱⁱ. Ikke alle oppslagene var negative, men de hadde i stor grad et problemfokus. Mengden oppslag etterlater et inntrykk av en slags krisesituasjon. På denne bakgrunn er det ikke overraskende at en annen undersøkelse fra 2009 viser at nordmenn er mer redde for konflikter mellom den muslimske og vestlige verden enn de er for global oppvarming og finanskrisen^{iv}.

Vi har spurt informantene om hvorfor de ikke tok kontakt med politiet når de opplevde noe. De som har opplevd muntlig trakassering sier at de selv ikke på en vanlig dag ville vurdere å rapportere tilrop eller muntlig sjikane til politiet, den 22. juli var dette helt utelukket. De som opplevde fysiske overgrep ønsket heller ikke å 'belemre' politiet med sine saker på en dag hvor mange mistet livet og flere ble hardt skadet.

Begrunnelsene informantene gir for ikke å kontakte politiet kan oppsummeres slik:

- De har opplevd trakassering tidligere
- De ønsket ikke å gå til politiet fordi politiet hadde viktigere ting å ta seg av denne dagen
- De ville ikke bli anklaget for å styre fokuset over på seg selv (dvs. muslimer)
- De har tidligere opplevd å ikke bli tatt på alvor av politiet
- De tror saken uansett blir henlagt
- De ser ikke på hendelsen(e) som alvorlige nok til å anmelde

Historier

I arbeidet med denne rapporten har vi, som sagt, vært i kontakt med rundt 60-70 kilder. Mange av disse har et bredt kontaktnettverk i innvandrer miljøer og er mennesker som nyter stor tillit blant norske muslimer. Vi har hatt kontakt med enkelte moskéer og ledere av ulike

muslimske nettverk. Noen av informantene har selv tatt kontakt med Antirasistisk Senter for å fortelle om det de har opplevd. Noen har vi plukket opp gjennom sosiale medier, noen gjennom ulike minoritetsorganisasjoner og andre gjennom kontaktnettverket til Antirasistisk Senter.

Vi har også vært i kontakt med flere medier, uten særlig hell. De hevder å ikke ha registrert noen henvendelser angående trakassering av muslimer og innvandrere i løpet av de aktuelle timene. Samtidig forteller flere journalister og andre ansatte om mye kaos i denne tidsperioden. Hos flere blir ikke generelle henvendelser registrert noe sted. Hos NRK er det bare publikumsservice som registrerer henvendelser og der hadde personalet gått for dagen da eksplosjonen skjedde. Derfor har de ingen konkret oversikt over hva slags type henvendelser de fikk, og nyhetssjefen kunne heller ikke si noe om det.

Vi har gjort dybdeintervjuer med 16 personer. De fleste av dem befant seg i sentrum i timene etter eksplosjonen i Regjeringskvartalet og har blitt valgt ut på bakgrunn av deres opplevelser. Vi bruker ordet ”trakassering”^v som favner både hatytringer, truende adferd og direkte vold. Nedenfor har vi valgt å gjengi tre konkrete voldsepisoder og ni episoder som beskriver verbal trakassering og truende atferd.. Alle historiene er anonymiserte.

De fleste intervjuene er gjort ansikt til ansikt mens noen få er gjort via telefon. Vi har forsøkt å begrense oss til faktisk hendelsesforløp og har ikke gjort en utstrakt dokumentasjon av informantenes følelsesmessige opplevelse av hendelsene, selv om samtlige informanter har nevnt den sterke følelsesmessige påkjenningen det har vært å oppleve en sterk grad av hat på en dag hvor man selv var dypt rystet.

Overfalt og revet av håret

En 21 år gammel kvinne med somalisk bakgrunn gikk på bussen i Gamlebyen i Oslo rett etter at bomben hadde eksplodert. Hun hadde hørt smellet, men visste ennå ikke hva det gjaldt og reagerte på at hun fikk uvanlig mange blikk på bussen. En etnisk norsk gutt hun kjente fra skolen kom bort og spyttet ved beina hennes og sa ”Nå har dere gjort det, og dere skal få svi, ut av landet vårt!”. Hun svarte tilbake og ba dem om å ”fjerne seg.” Hun følte seg svært utrygg da ingen av de andre i bussen grep inn. En jente og to andre gutter som tydeligvis var sammen med den førstnevnte gutten kom til. Den ene av dem sa: ”Det er dere som skal fjerne

dere. Dere skal pules og sendes ut i skam som de horene dere er.”

De gikk alle av ved Lambertseter Senter, hvor gjengen, alle i slutten av tenårene, fulgte etter henne. Den ene spant bein på henne og de fortsatte med flere grove ytringer. Jenta i gjengen tok tak i flettene til kvinnen med somalisk bakgrunn og slang henne rundt før hun rev dem ut av hodebunnen hennes. Kvinnen skrek og prøvde å vri seg unna, til slutt dro en av guttene henne bort. Hun kom fra det med et stort sår i hodebunnen og flere blåmerker etter at hun ble kastet rundt.

Sparket på buss

En asylsøker med iransk opphav var i Antirasistisk Senters lokaler i Storgata 25 da eksplosjonen skjedde. Han følte seg ikke trygg i sentrum og bestemte seg for å dra til en venn på Furuset. Han gikk på en rutebuss og da han skulle sette seg ned, ble han gjentatte ganger forhindret av en etnisk norsk mann som plasserte tingene sine der han gjorde tegn til å sette seg ned. Mannen var svært aggressiv og ropte «Hvor er du fra?», noe han gjentok flere ganger. Asylsøkeren svarte ikke, hvorpå mannen sparket til ham med en sko med ståltupp fire ganger. Det var smertefullt og han gikk og stilte seg et annet sted i bussen. I følge asylsøkeren var det flere av de andre passasjerene som ga ham stygge blikk, mens de fleste ignorerte hendelsen. Ingen grep inn for å stoppe sparkingen.

Truet med kniv

En mann med algerisk opphav var på jobb i Oslo sentrum da eksplosjonen skjedde og dro hjem ikke lenge etterpå. Da han kom ut av bussen og gikk mot hjemmet sitt kom det tre etnisk norske menn i begynnelsen av 20-årene løpende etter han. De var aggressive og synlig berusede. De tok ham igjen, hvorpå den ene av dem trakk ut en kniv og begynte å true ham gjentatte ganger. Mannen med kniven ble stoppet av en av de andre som sa «Nå er det nok.» De dro raskt av gårde igjen. Mannen forteller, som så mange andre vi har snakket med, at det er helt uaktuelt å anmelde dette forholdet til politiet, da han på grunn av bakgrunn som politisk flyktning fra hjemlandet har svært traumatiske opplevelser med politiet.

”Hva gjør dere i Norge?”

En kvinne i 30-årene med bakgrunn fra Kongo var på jobb i Storgata da bomben eksploderte. På grunn av nærheten til åstedet ble vinduene sprengt og de befant seg midt i kaoset. Da det ble kjent hva som hadde skjedd dro hun og en kollega med bakgrunn fra Irak straks mot Regjeringskvartalet for å se om det var noe de kunne hjelpe til med. Da de gikk gjennom gatene var det mange som kom med stygge tilrop til dem av typen: ”Hva gjør dere i Norge?”

og ”Kom dere tilbake dit dere kommer fra?”, spesielt rettet mot kollegaen fra Irak. Da folk ble rådet til å forlate sentrum og holde seg hjemme, gikk de to for å finne en buss hjem.

Bussjåføren var en mann med skjegg og typisk arabisk utseende. Da kvinnen fra Kongo kom inn i bussen hadde alle passasjerene satt seg bakerst i bussen og mange så redde og skeptiske ut. Bussjåføren hadde fortalt at mange passasjerer hadde latt være å gå på bussen da de så at det var han som kjørte.

”This is Al-Qaida”

Flere av informantene, spesielt kvinner som bærer hijab, forteller også om å ha møtt redde og bebreidende blikk. De fikk mange nedsettende kommentarer om muslimske terrorister og Al-Qaida. En kvinne med bakgrunn fra Marokko forteller at en gruppe med mennesker stirret på henne og diskuterte høylytt da de samlet seg utenfor en kiosk i Storgata. En av dem så rett på henne og sa ”This is Al-Qaida” og «Er dere sånne Al-Qaida muslimer?». Hun opplevde en aggressiv holdning fra menneskene rundt og ble så redd at hun ringte hjem til sine barn som da var alene hjemme og ba dem om å låse døra og ikke gå noe sted til hun kom hjem. En dame som satt ved siden av henne på bussen trakk seg demonstrativt unna henne da hun satte seg ned. Hun fikk også besøk av en kamerat av sønnen som er etnisk norsk muslim. Han hadde fått beskjed av sin ikke-muslimske far om at han ikke fikk lov til å komme hjem på grunn av sin religiøse tilhørighet.

”Dere har gjort så mye galt”

En mann gikk gjennom Smalgangen på Grønland på ettermiddagen etter eksplosjonen. Han var vitne til at en kvinne og to barn med afrikansk bakgrunn ble skjelt ut av en etnisk norsk kvinne som gikk og holdt i abayaen (lang hijab) hennes. Mannen hørte ikke alt hun sa, men den etnisk norske kvinnen var tydelig aggressiv. Han hørte henne si ”Dere har gjort så mye galt!”. Kvinnen med afrikansk bakgrunn skjønnte tydeligvis ikke hva den andre kvinnen sa, men barna hennes oversatte til henne og var tydelig engstelige. Mannen har arabisk bakgrunn og kunne forstå at de sa til moren at de måtte dra hjem så fort som mulig.

Avsluttet arbeidsforholdet på dagen

En familiefar med pakistansk bakgrunn hadde avtalt med en etnisk norsk håndverker at han skulle gjøre en jobb i leiligheten hans. Dagen etter 22. juli sendte han melding og sa at han ikke kunne jobbe for han mer. Familiefaren spurte hvorfor, men fikk ikke noe svar før en uke senere da håndverkeren ringte han. Han ba om unnskyldning og sa "(...) jeg trodde det var en

muslim som hadde gjort det og da ble jeg sur". Han ba igjen om unnskyldning og ville jobbe for han likevel.

"Jeg vil kjøre med en hvit"

Den samme familiefaren er taxisjåfør og var på jobb da bomben eksploderte. Bilen hans sto oppstilt sammen med mange andre taxier utenfor Oslo S. Da kom det en mann som var ute etter en taxi, men nektet å sette seg inn i taxien hans. Han sa "Jeg vil ikke kjøre med deg, jeg vil kjøre med en hvit". Han gikk rundt og lette etter en taxi, men det viste seg at det var ingen "hvite" taxisjåførere på jobb akkurat der. Det endte med at mannen gikk inn på Oslo S uten å ta en taxi.

"Sånne folk vil vi ikke ha i Norge"

En etnisk norsk jente var på ferie i Hellas sammen med mange andre venninner da de fikk nyhetene om eksplosjonen i Regjeringskvartalet. Det var mange norske ungdommer på samme hotell med ulik etnisk bakgrunn. Faren til den ene jenta ringte henne og fortalte om eksplosjonen, og at det "sikkert var Al-Qaida eller noen utlendinger" som hadde gjort det. Det ble en opphetet stemning og folk kom med kommentarer som "Jævla svarting, jævla muslim", "sånne folk vil vi ikke ha i Norge" og "Det er en grunn til at folk stemmer Frp". En gutt med halvt pakistansk opphav hadde fått kommentarer på hudfargen sin og bakgrunnen hans ble knyttet til eksplosjonen. I følge jenta oppsto det et plutselig skille mellom etnisk norske og ikke-etnisk norske, da de førstnevnte plutselig begynte å holde seg mer for seg selv.

"Til sentrum og smake muslim-blod"

En etnisk norsk muslim i 20-årene var i Rabita-moskéen i Oslo da bomben eksploderte, og tok trikken til Ljabru for å pakke sammen tingene sine for å dra til hjemstedet sitt i Vestfold. På trikken tilbake til sentrum satt det en gruppe med etniske nordmenn i 20-30-åra som oppførte seg aggressivt. De snakket høylytt om Al-Qaida og sa at de "skulle til sentrum og smake muslim-blod". Informanten, som ikke ser ut som en stereotypisk muslim, ble veldig redd for hva de kom til å gjøre hvis de oppdaget hvem han var. I sentrum møtte han to venninner som begge har marokkansk bakgrunn og bærer hijab. Han opplevde stemningen som svært truende og aggressiv. Rundt Oslo S og buss-stasjonen gikk diskusjonene høylytt og folk snakket høyt seg i mellom. De fikk høre ting som "Tenk å vise seg ute etter det de har gjort." og "Vi skulle aldri gitt dem et sted å bo, mat, penger, og dette er det de gir tilbake (...) De burde bli sendt hjem, alle sammen." En annen ung jente med marokkansk bakgrunn gikk alene gjennom byen og fikk direkte tilrop som "Se hva dere har gjort med vårt land", "At dere tør å gå forbi oss"

og ”Dra ut fra vårt land”.

Ble nektet taxi

Vi har stort sett snakket med personer som befant seg i Oslo, men har også en informant som befant seg på toget til Mo i Rana denne dagen. Hun er en etnisk norsk muslim og hadde på seg hijab. Hun reiste alene med tre barn, og måtte plutselig hoppe av toget på et lite tettsted fordi det minste barnet holdt på å miste fingeren i en ulykke. Da hun kom ut igjen fra sykehuset med det minste barnet i bandasje ville ikke taxisjåføren la dem sitte på i bilen hans. ”Jeg vet ikke om jeg tør å ta dere på, etter det som har skjedd i dag.” Hun visste ikke om eksplosjonen og stilte seg uforstående til det han sa, hvorpå han uttrykte ubehag over å ta en muslimsk familie med seg i taxien. Hun svarte da: ”Hvis vi først skal være så generaliserende så vet jeg ikke om jeg vil sitte på med en norsk mann, sånn som dere oppfører dere i Thailand.” Han lot dem til slutt sitte på.

”De vil drepe oss!”

Et par i 40-årene med somalisk bakgrunn kom hjem fra sommerferie rett etter eksplosjonen. Naboene deres er et etnisk norsk ektepar, som de har hatt et godt forhold til i mange år. Kvinnen i dette ekteparet kom ut for å hjelpe dem inn med bagasjen som hun så ofte ellers har gjort da mannen hennes ropte: ”Hvorfor hjelper du de som vil drepe oss?” Kvinnen overhørte ham og fortsatte å bære koffertene.

Slettet 30 venner på Facebook

En 23 år gammel mann med bakgrunn fra Kenya gikk i Tollbugata for å komme seg vekk fra sentrum rett etter at bomben eksploderte. Noen ropte ”jævla muslimske faen” bak han. Han skjønnte ikke at det var han det ble ropt til, men ropingen fortsatte og da han snudde seg så han en etnisk norsk mann i 40-årene som var svært aggressiv og kalte ham ”jævla terrorist.” Han opplevde også mye hets på Facebook: ”Jeg slettet 30 venner den dagen”, fortalte han.

Palestinerleiren

Ved den midlertidige palestinske flyktningeleiren ved Kulturkirken Jakob i Oslo samlet mange av beboerne seg utenfor sammen med flere mennesker som kom forbi for å vise støtte og solidaritet. To av beboerne, begge med åpenbar arabisk bakgrunn, sto utenfor da det kom en høyrøstet mann bort og begynte å skjelle dem ut. Han ropte blant annet «Hvorfor er dere her?» og «Jævla motherfuckers». De prøvde å roe ham ned, men han fortsatte å skjelle dem ut en lang stund helt til noen ba ham om å forlate leirområdet.

”Breivik skulle ha drept dere i stedet!”

En av historiene våre fant sted to dager etter 22.07. Tre gutter med somalisk, arabisk og

srilankisk bakgrunn i slutten av tenårene var i Lillestrøm sentrum da to menn i 20-årene kom mot dem og begynte å kaste stein på dem. De unge mennene kom med rasistiske tilrop og sa ”Breivik skulle ha drept dere alle sammen i stedet!” og ”Hadde det ikke vært for dere!”. De truet med bank, men lot det være med truslene. De tre guttene følte seg tvunget til å løpe og gjemme seg.

Mediehistorier

Ingen av historiene i denne rapporten har vært omtalt i media tidligere. Vi har hatt kontakt med noen av kildene i de forskjellige nyhetssakene, men av ulike grunner har de ikke villet stå frem en gang til.

I dagene etter eksplosjonen var det flere rapporter og artikler i mediene om trakassering og hets av muslimer og innvandrere. Klassekampen hadde en artikkel med en navngitt kilde som hadde fått tilropet ”du er søppel!” etter seg i timene etter bomben. P4 meldte om ”lynsjestemning” i byen og at flere hadde opplevd fysiske angrep. NRK hadde en lengre artikkel om samme tema hvor de refererte til trakassering av kvinner som bærer hijab. En historie om en gutt med pakistansk opphav som ble kastet av bussen og banket opp ble nevnt. Flere personer hadde twitret om episoder med trakassering i timene etter eksplosjonen. Noen av dem var førstehåndskilder mens andre var refererte ubekreftede rykter.

Dagsavisen hadde i artikkelen ”Nå ligger dere jævla tynt an”, flere navngitte kilder som opplevde negative kommentarer som for eksempel ”Er det du som har bombet i byen?” og referer også til en mann i kjortel som ble bedt om ”pelle seg av” t-banen. En mann hadde gått forbi en uteservering på Grünerløkka hvor noen hadde gitt ham ”Hitler-hilsen” og ropt skjellsord til ham. Her var også kilden hentet fra Twitter.

Mange av disse artiklene handler også om at mange var raskt ute med å legge skylden på muslimske ekstremistiske grupper som Al-Qaida, også mennesker som selv er av muslimsk opphav. Flere kommentatorer indikerte at dette kunne være islamistiske terroristers feil og på sosiale medier florerte det med hets mot muslimer. De aller fleste nyhetsartiklene om dette temaet peker på den frykten de fleste muslimer følte i timene etterpå, noe som vi også har fått bekreftet i møte med våre informanter. Mange forteller at de var klare til å reise ut av landet.

Spesielt der hvor det er brukt navngitte kilder er det liten tvil om sannhetsgehalten i

historiene. Som nevnt har vi også vært i kontakt med noen av kildene som har bekreftet det de har sagt, men ikke vært villige til å stå frem igjen. I noen tilfeller hvor mediehistoriene ikke er referert til konkrete kilder, kan man anta at flere av mediene har brukt hverandre som kilde. Noen av kildene vi har snakket med direkte oppgir også at de refererte til det de hørte gjennom andre medier.

Oppsummering

I denne oppdaterte rapporten har vi presentert førstehåndshistorier vi har kunnet dokumentere. Selv om vi gjennom arbeidet med denne rapporten har fått god kontakt med mange kilder, er det en del faktorer som gjør materialet vanskelig tilgjengelig.

For mange er det veldig vanskelig å snakke om vold og trakassering mot innvandrere etter bombeeksplosjonen. De fleste ønsker å bevare minnet om det gode samholdet og sier at de ikke vil vekke den negative debatten til live igjen. Mange mener at Norge har blitt bedre for innvandrere etter 22. juli og man ønsker å se fremover. Noen sier at de fortsatt er redde for å møte mer hets. Mange av de som har stått frem i media ønsker ikke ytterligere oppmerksomhet.

Hatkriminalitet er generelt underreportert og det er en utbredt oppfattelse blant mange innvandrere at saker som anmeldes ender med henleggelse. Vi har sett at våre informanter også hadde mange andre grunner til ikke å anmelde. Det er derfor vår oppfatning at tall fra politiet vil si lite eller ingenting om omfanget av trakassering og vold mot muslimer og innvandrere i perioden etter bombeeksplosjonen.

På grunn av manglende statistikk og temaets følsomhet er det vanskelig å si noe sikkert om hvor mange som ble trakassert eller hvor mange voldsepisoder og trusler det kan ha vært snakk om. Selv om mye er usikkert har vi i denne rapporten dokumentert flere til dels alvorlige hendelser innenfor et kort tidsrom og et avgrenset geografisk område. Vi vet også at det er flere historier som ikke har blitt fortalt. Selv om flere oppgir at de har opplevd negative hendelser tidligere, er det grunn til å tro at det var høyere forekomst av vold og trakassering av innvandrere og muslimer enn vanlig i perioden etter bombeeksplosjonen i Regjeringskvartalet.

ⁱ <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Jakten-pa-rasistvolden-etter-22juli-6751209.html>

ⁱⁱ <http://www.nytid.no/nyheter/artikler/20100827/avslorer-norske-aviser/>

ⁱⁱⁱ *Årsrapport 2009 - Innvandrere i norske medier: Medieskapt islamfrykt og usynlig hverdagsliv.* Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi).

^{iv} <http://www.mandagmorgen.no/mest-redd-konflikt-med-muslim>

^v <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fad/dok/nouer/2003/nou-2003-2/12/4/4.html?id=369333>